

**PLAN RADA POVJERENSTVA ZA OČUVANJE
NACIONALNIH SPOMENIKA ZA 2021. GODINU**

Poglavlje 1: Strateški okvir

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) je institucija Bosne i Hercegovine uspostavljeno na temelju Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Odluke o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika koju je donijelo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 119. sjednici, održanoj 21. 12. 2001. godine, a kojom su, sukladno odredbama Aneksa 8., utvrđena osnovna načela i ciljevi djelovanja Povjerenstva te njezini primarni zadatci i ovlaštenja kao institucije Bosne i Hercegovine. Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 1/02, 10/02, 42/16 i 50/17.

Na temelju ovlaštenja iz Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini Povjerenstvo donosi odluke o proglašenju pokretnih i nepokretnih dobara nacionalnim spomenikom, primjenjujući Pravilnik o kriterijima vrednovanja i kategorizaciji nacionalnih spomenika, broj 11-02.14-40/19-13 od 29. 11. 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 82/19).

Na temelju Pravilnika o aktivnostima vezanim za međunarodnu suradnju ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02), koji je donijelo Predsjedništvo BiH, Povjerenstvo daje inicijativu za pokretanje postupka za zaključivanje međunarodnih ugovora, priprema prijedloge ugovora, sudjeluje u prethodnim pregovorima radi zaključivanja međunarodnih ugovora na ekspertnoj razini, izvršava međunarodne ugovore, te obavlja druge poslove međunarodne suradnje u oblasti zaštite nacionalnih spomenika.

Pored Aneksa 8., Odluke Predsjedništva BiH o Povjerenstvu i Odluke Predsjedništva BiH o međunarodnim aktivnostima u oblasti zaštite nacionalnih spomenika, strateški okvir djelovanja predstavljaju i sljedeći dokumenti:

- Strateški okvir za Bosnu i Hercegovinu;
- dokumenti o IPA programima;
- zakoni o provedbi odluka Povjerenstva u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH;
- međunarodne konvencije u oblasti zaštite kulturnog nasljeđa koje je BiH ratificirala:

Konvencije UNESCO-a

- Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba (Hag, 1954. godine) – Pravilnik sa protokolima I. i II.;
- Konvencija o mjerama za zaštitu i sprječavanje nedopuštenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva nad kulturnim dobrima (1970);
- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 1972. godine);
- Konvencija o zaštiti podvodnog kulturnog nasljeđa (Pariz, 2001. godine);
- Konvencija o zaštiti nematerijalnog kulturnog nasljeđa (Pariz, 2003. godine);
- Konvencija o zaštiti i promociji kulturnih različitosti (Pariz, 2005. godine).

Konvencije Vijeća Europe

- Europska konvencija o kulturi (Pariz, 1954. godine);
- Europska konvencija o zaštiti arheološkog nasljeđa (London, 1969. godine, revidirana u Valetti 1992. godine. BiH nije potpisnica revidirane konvencije);
- Europska konvencija o kulturnom krajolik (Firenca, 2000. godine);
- Okvirna konvencija o vrijednostima kulturnog nasljeđa za društvo (Faro, 2005. godine).

Ostale međunarodne konvencije i dokumenti (povelje, preporuke, rezolucije i sl.) iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa.

Poglavlje 2: Vizija i misija

Vizija

Povjerenstvo je institucija Bosne i Hercegovine koja radi na očuvanju nacionalnih spomenika za dobrobit sadašnjih i budućih generacija. U svojem radu Povjerenstvo se rukovodi načelima: objektivnosti, etičnosti i odgovornosti.

Misija

Kao dio implementacije civilnog dijela Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Povjerenstvo je uspostavljeno Aneksom 8., kako bi putem zaštite nacionalnih spomenika pružilo podršku procesima postkonfliktnog oporavka, te doprinijelo održivom razvitku zajednica i očuvanju identiteta Bosne i Hercegovine i njezinih naroda.

Poglavlje 3: Sudionici i partneri

Institucije na državnoj razini

- Predsjedništvo BiH – imenuje članove Povjerenstva na temelju članka 2. stavak 2. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i članka 5. stavak 1. Odluke o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika (“Službeni glasnik BiH“, br. 1/02, 10/02, 42/16 i 50/17).
- Ministarstvo civilnih poslova BiH (MCP) – mjerodavno za obavljanje poslova u oblasti kulture (pored ostalih oblasti), koji se odnose na utvrđivanje osnovnih načela koordiniranja aktivnosti, usuglašavanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnoj razini.
- Državna povjerenstva za suradnju BiH sa UNESCO-om (Državno povjerenstvo) – ustanovljeno kao savjetodavno tijelo Vijeća ministara BiH za poslove međunarodne suradnje Bosne i Hercegovine i UNESCO-a u oblasti naobrazbe, znanosti, kulture i informiranja.
- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (MVTiEO) – mjerodavno za koordinaciju svih aktivnosti i usuglašavanje planova između entitetskih vlasti i međunarodnih institucija u oblasti prirodnih resursa, zaštite okoline, poljoprivrede i energije, te izdavanje dozvola za izvoz i uvoz umjetničkih djela i antikviteta.

Institucije na entitetskim razinama

Prema zakonima o provedbi odluka Povjerenstva, Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko distrikt BiH će, putem svojih mjerodavnih tijela, uložiti sve napore da poduzmu odgovarajuće pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere neophodne za zaštitu, konzervaciju, prezentaciju i rehabilitaciju nacionalnih spomenika.

Ministarstva mjerodavna za prostorno uređenje entiteta i mjerodavna služba Brčko distrikta BiH izdaju odobrenja za radove na nacionalnim spomenicima, te odobrenja za gradnju u zaštićenom području nacionalnog spomenika, i to:

- Federalno ministarstvo prostornog uređenja,
- Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske i
- Odjel za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH.

Federalno ministarstvo kulture i sporta – vrši poslove koji se odnose na zaštitu i rabljenje kulturno-povijesnog nasljeđa. Ovo ministarstvo utvrđuje kriterije na temelju kojih Vlada Federacije BiH donosi odluke o financiranju projekata zaštite.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske – vrši poslove koji se odnose na zaštitu i rabljenje kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa, pripremanje programa i sporazuma o kulturnoj suradnji.

Entitetske institucije zadužene za zaštitu nasljeđa vrše stručne poslove u oblasti zaštite i rabljenja kulturno-povijesnog nasljeđa, stručni nadzor nad realiziranjem programa i projekata zaštite i rabljenja objekata nasljeđa, daju mišljenja na projekte zaštite i rabljenja objekata kulturno-povijesnog nasljeđa, i to:

- Zavod za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta
- Republički zavod za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa RS.

Entitetske inspekcije vrše poslove inspekcije i nadzora zaštićenih područja na kojima se dobra nalaze i ovlaštene su da poduzmu zakonske mjere zaštite, uključujući odluke kojima se obustavljaju svi zahvati koji nisu sukladni zakonu, odnosno dobra dovode u stanje u kojima su bila prije nezakonitih ili nestručnih zahvata, i to urbanističko-građevinske inspekcije u sastavu:

- Federalne uprave za inspekcijske poslove,
- Republičke uprave za inspekcijske poslove Republike Srpske i
- Vlade Brčko distrikta.

Znanstvene i stručne institucije u BiH:

- Arhivi (Arhiv BiH, Historijski arhiv, Arhiv Unsko-sanske županije i dr.);
- Znanstveni instituti (Orijentalni institut, Institut za historiju, Bošnjački institut i dr.);
- Sveučilišta (Sarajevo, Banja Luka, Mostar i dr.);
- Knjižnice (Nacionalna biblioteka BiH, Narodna biblioteka Banja Luka, JU biblioteke u Tuzli, Maglaju, Mostaru, Visokom, Zenici, Trebinju, Bihaću, Bijeljini itd.);
- Muzeji (Zemaljski Muzej BiH, muzeji u Travniku, Konjicu, Trebinju, Zenici, Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru, Bijeljini, Doboju itd.);
- Akademija nauka i umjetnosti BiH
- Asocijacija BAM.

Ostale institucije na entitetskoj, županijskoj i lokalnoj razini koje imaju mjerodavnosti vezane za upravljanje kulturnim nasljeđem:

Na razini FBiH:

- Federalno ministarstvo turizma i okoliša;
- Geodetska uprava FBiH.

Na razini RS:

- Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske
- Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove

Na županijskoj razini u FBiH (*u Federaciji Bosne i Hercegovine od 10 županija, ustanovljeni su županijski zavodi u 5 županija*):

- Županijski zavod za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa Sarajeva, Sarajevo;
- Županijski zavod za urbanizam prostorno planiranje i zaštitu kulturno-povijesnog nasljeđa Srednjobosanske županije, Bugojno;
- Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa Tuzlanske županije, Tuzla;
- Zavod za zaštitu kulturno-povijesne baštine Hercegovačko-neretvanske županije, Mostar;
- Županijski zavod za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa Unsko-sanske županije u Bihaću.

Na lokalnoj razini:

- Općine – službe mjerodavne za katastar i prostorno planiranje;
- Zemljišno-knjižni uredi u sastavu općinskih sudova ili drugih mjerodavnih tijela;
- Agencija “Stari grad”, Mostar;
- JU Agencija za kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu i razvitak turističkih potencijala grada Jajca, Jajce.

Ostali:

- Nevladine organizacije;
- Vjerske zajednice;
- Turističke zajednice;
- Diplomatsko-konzularna predstavništva u BiH;
- Diplomatsko-konzularna predstavništva BiH u drugim zemljama;
- Svi mediji, kao i oni specijalizirani za određene teme.

Međunarodne organizacije za kulturu:

- UNESCO, Centar za svjetsko nasljeđe (WHC) i savjetodavna tijela ICOMOS, ICCROM i ICOM;
- American Ambassadors Fund for Cultural Preservation
- Vijeće Europe;
- Britansko vijeće;
- World Monument Watch;
- Europska asocijacija arheologa (EAA);
- Archaeological Institute of America;
- Islamic Conference Research Center (IRCICA);
- UNDPI;
- Instituto Centrale ICCD Rim;
- Zavod za zaštitu nasljeđa Dubrovnik;
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske;
- Društvo konzervatora Srbije;
- Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Beograd;
- Akademija SANU Beograd i dr.

Poglavlje 4: Osnovna programska opredjeljenja

Osnovna programska opredjeljenja su proizašla iz mjerodavnosti i ovlaštenja Povjerenstva i ovdje predstavljena putem programa i projekata koji doprinose ostvarenju specifičnih, srednjoročnih ciljeva i u konačnici strateškog cilja. Problem

predstavlja nepostojanje mehanizma koordinacije između institucija i tijela vlasti na različitim razinama.

Strateški cilj: Identificiranje i očuvanje nasljeđa za buduće naraštaje
Srednjoročni / Operativni cilj: Integrirana zaštita nacionalnih spomenika

Donošenjem odluka o proglašenju kulturnih dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine Povjerenstvo nastoji uspostaviti efikasan sustav zaštite. Svaka pojedinačna odluka treba ispuniti suvremene zahtjeve i trendove u očuvanju nasljeđa, predstavljanju i održivom upravljanju nasljeđem, oslanjajući se na preporuke međunarodnih konvencija i mogućnosti zakonodavnog sustava u zemlji, osiguranjem sudjelovanja javnosti i daljnjoj demokratizaciji procesa proglašenja. Postizanju cilja Integrirane zaštite nacionalnih spomenika doprinosi program Zaštite i rehabilitacije nacionalnih spomenika, koji se provodi kroz projekte:

- 1.1. Zaštita nacionalnih spomenika i
- 1.2. Rehabilitacija nacionalnih spomenika.

Program 1: Zaštita i rehabilitacija nacionalnih spomenika
Projekat 1.1. Zaštita nacionalnih spomenika

Prioriteti u radu

Na temelju analize dosadašnjeg rada zaključeno je da je neophodno definiranje strateškog usmjerenja djelovanja, sukladno identificiranom stanju bosanskohercegovačkog nasljeđa i procijenjenim potrebama i prioritetima.

Sukladno tomu, djelovanje Povjerenstva će u narednom razdoblju biti fokusirano na:

1. Rješavanje velikog broja peticija:
  - Rješavanje peticija/prijedloga za proglašenje dobara nacionalnim spomenikom po zahtjevima institucija na svim razinama, kako bi se zaštitila dobra za koja su podnesene peticije i omogućila realizacija razvojnih planova;
  - Rješavanje peticija vjerskih zajednica i privatnih osoba uz koje je dostavljena sva potrebna dokumentacija;
  - Grupiranje i rješavanje peticija u sklopu povijesnog urbanog krajolika, kako bi se jednom odlukom riješio veći broj peticija;
  - Rješavanje peticija za najugroženije tipove nasljeđa.Razmatranja peticija otežava činjenica da uz veliki broj zahtjeva nije dostavljena potrebna dokumentacija o predloženom dobru. S time u svezi, u narednom razdoblju, a na temelju zaključka Povjerenstva, Povjerenstvo će nastaviti praksu da od podnositelja peticije zahtijeva da u roku od 30 dana dopune peticiju priložima koji su neophodni za njezino razmatranje.
2. Rješavanje statusa dobara koja se nalaze na Privremenoj listi nacionalnih spomenika, uz utvrđivanje granica zaštićenog prostora,
3. Izmjene i dopune odluka, u slučajevima potrebe, sukladno članku 40. Poslovnika o radu Povjerenstva,
4. Hitni slučajevi zaštite nacionalnih spomenika, sukladno zaključku članova Povjerenstva.

Priprema odluka

Na temelju ovlaštenja iz Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, Povjerenstvo razmatra i donosi odluke o proglašenju pokretnih i nepokretnih dobara nacionalnim spomenikom i vrši njihovu kategorizaciju, primjenjujući Pravilnik o

kriterijima vrednovanja i kategorizaciji nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 82/19).

Za dobra koja ne ispunjavaju propisane kriterije za proglašenje dobara, Povjerenstvo donosi odluku kojom se utvrđuje da predloženo dobro ne ispunjava te kriterije (tzv. "negativne odluke").

Odredbom članka 40. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16) utvrđeni su slučajevi u kojima Povjerenstvo može odlučiti o izmjeni ili dopuni ranije donesene odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom. Izmjene i dopune odluke u propisanim slučajevima donose se na način i prema postupku propisanim za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

Povjerenstvo će bez posebnog zahtjeva donijeti pojedinačne odluke za sva dobra koja se nalaze na Privremenoj listi nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/02) i za njih provesti postupak predviđen člankom V. Aneksa 8. i Poslovníkom o radu Povjerenstva.

Povjerenstvo će u svojim odlukama, sukladno suvremenim praksama, težiti da izvrši grupiranje većeg broja zaštićenih dobara u *povijesne urbane krajolike*, umjesto da proglašava pojedinačne spomenike, kakva je do sada, najčešće, bila praksa.

Postupak za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom pokreće se na temelju peticije – prijedloga za utvrđivanje dobra nacionalnim spomenikom, koja se podnosi Povjerenstvu sukladno članku V. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Povjerenstvo je utvrdilo jedinstvenu formu peticije prema vrsti dobra i objavilo ih na službenoj web-stranici Povjerenstva. Peticiju može podnijeti bilo koja pravna ili fizička osoba u Bosni Hercegovini.

Za svaku pojedinačnu odluku, u postupku njezine pripreme, vrši se prikupljanje arhivske, povijesne i tehničke dokumentacije, prikupljanje stavova svih zainteresiranih strana, tehnička procjena stanja kulturnog dobra i tehnička i geodetska snimanja i dokumentiranje dobra, uvid u katastarsku i plansku dokumentaciju i upravne spise u općini na čijem se području predmetno dobro nalazi. Odluka sa obrazloženjem i pratećom dokumentacijom je rezultat istraživačkog i stručnog rada stručnog osoblja Povjerenstva i predstavlja osnovni element zaštite spomenika.

Povjerenstvo donosi sljedeće odluke:

- odluke o proglašenju dobara nacionalnim spomenikom,
- odluke kojima se utvrđuje da predložena dobra ne ispunjavaju kriterije za proglašenje nacionalnim spomenicima i
- odluke kojima se ranije donesene odluke mijenjaju, dopunjavaju, ispravljaju ili ukidaju.

Odluke se usvajaju na sjednicama Povjerenstva, ispravljaju prema zaključcima sa sjednice, lektoriraju, objavljuju (dispozitiv) u "Službenom glasniku BiH" i na službenoj web-stranici Povjerenstva (kompletna odluka), arhiviraju u Arhivi Povjerenstva i Knjižnično-dokumentacijskom centru. Nakon objave u "Službenom glasniku BiH", Povjerenstvo podnosi zahtjeve mjerodavnim općinskim sudovima u Federaciji BiH, ili drugim mjerodavnim tijelima (područne jedinice Republičke uprave za geodetska i imovinsko pravna pitanja RS), za upis zabilježbe o nepokretnim nacionalnim spomenicima u zemljišne knjige i poduzimanja aktivnosti na otklanjanju nedostataka kada upis zabilježbi u zemljišne knjige nije proveden.

Odgovornost za provedbu odluka Povjerenstva leži na entitetskim vladama i njihovim institucijama mjerodavnim za prostorno uređenje, zaštitu nasljeđa, inspekcijske poslove i dr. Entiteti su dužni putem svojih tijela osigurati financijske, administrativne, tehničke, znanstvene i pravne uvjete za zaštitu, očuvanje, prezentaciju i rehabilitaciju nacionalnih spomenika. Oštećenje ili uništenje nacionalnog spomenika predstavlja kazneno djelo sukladno važećim krivičnim zakonima (u RS, FBiH, BD).

Proces donošenja i praćenja provedbe odluka o proglašenju dobara nacionalnim spomenikom obuhvata sljedeće aktivnosti:

- izrada godišnjeg i periodičnih planova izrade odluka;
- objava obavještenja o pokretanju postupka i zahtjev za dostavu dokumentacije i stava;
- prikupljanje i analiza dokumentacije;
- snimanje dobra i lokaliteta;
- izrada prvog prijedloga odluke;
- kontrola prvog prijedloga, korekcije i usuglašavanje na sastancima;
- uvrštavanje prijedloga odluke na dnevni red sjednice;
- usvajanje odluke na sjednici;
- tehničke aktivnosti za objavu odluke i upis tereta u zemljišne knjige;
- vođenje internih popisa i Liste ugroženih spomenika;
- vođenje Zbirke spomeničkog dosjea (BDC);
- monitoring stanja nacionalnih spomenika;
- priprema za izradu informacijske ploče;
- davanje stručnih mišljenja na projekte;
- podnošenje zahtjeva za izvršenje inspekcijskog nadzora, kaznenih prijava;
- priprema aplikacija za upis na WHL i WMWL.

U 2021. godini Povjerenstvo planira pripremiti 113 prijedloga odluka i donijeti 70 odluka (pozitivne, negativne, izmjene i dopune, ispravke i odluke o ukidanju ranije donesenih odluka).

Praćenje implementacije odluka

Povjerenstvo prati implementaciju odluka za nacionalne spomenike, te provodi sljedeće aktivnosti:

- Na zahtjev fizičkih ili pravnih osoba daje stručna mišljenja i stavove vezane za tumačenje odluka, kao i stručno mišljenje o usuglašenosti projektne dokumentacije za izvođenje radova sa propisanim mjerama zaštite iz odluka Povjerenstva;
- Sudjeluje u radu stručnih timova koje obrazuju druge institucije na svim razinama u BiH (Savjeti regulacijskih planova za Blagaj i Počitelj, i dr.);
- Za nacionalne spomenike koji su prioritet za rehabilitaciju, Povjerenstvo se obraća zahtjevom za financijsku podršku entitetskim vladama;
- Predlaže relevantnim institucijama mjere i aktivnosti na boljoj provedbi odluka i preporuka iz međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa.

Izdavanje stručnih mišljenja o usuglašenosti projekata sa odlukama o proglašenju nacionalnim spomenicima obuhvata sljedeće aktivnosti:

- prijem i analiza predmeta;
- rad Stručnog kolegija na pripremi mišljenja;

- izrada prijedloga stručnog mišljenja;
- prezentacija prijedloga na sastanku Povjerenstva;
- izrada konačnog stručnog mišljenja koje se dostavlja podnosiocu zahtjeva.

U 2021. godini Povjerenstvo planira, sukladno svojim ovlaštenjima, odgovarati na zahtjeve i predstavke i davati stručna i druga mišljenja na projekte koji budu dostavljeni na razmatranje.

Obilježavanje nacionalnih spomenika

Povjerenstvo je obvezna utvrditi tehničke uvjete za izradu i postavljanje informacijske ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom. U proračunu Povjerenstva do sada nisu bila odobrena sredstva za izradu i postavljanje informacijskih ploča. Prema zahtjevima vlasnika, korisnika i lokalnih vlasti, Povjerenstvo utvrđuje tekst, grafičke priloge, izgled i materijalizaciju informacijskih ploča i dostavlja vlasnicima, korisnicima i lokalnim vlastima uz zahtjev da osiguraju uvjete za izradu i postavljanje takvih ploča.

U 2021. godini Povjerenstvo će nastaviti sa aktivnostima na obilježavanju nacionalnih spomenika prema pristiglim zahtjevima.

Monitoring stanja spomenika

Povjerenstvo prati i razmatra stanje i aktivnosti u svezi sa nacionalnim spomenicima ugroženim nezakonitom izgradnjom, nestručnom rekonstrukcijom, neodržavanjem ili nekim drugim vidom destrukcije. Povjerenstvo vodi Listu ugroženih spomenika za koje je neophodno provesti hitne mjere zaštite da bi se spriječilo njihovo uništenje. U konkretnim slučajevima Povjerenstvo obavještava mjerodavna entitetska i druga tijela o ugroženosti spomenika, te predlaže mjere zaštite sukladno zakonu i odlukama Povjerenstva.

Kriteriji za utvrđivanje stupnja ugroženosti su:

- spomenik nije bio potpuno srušen tijekom posljednjeg rata, tako da je integritet dobra moguće očuvati zahvatima sukladno pozitivnoj praksi;
- spomenik predstavlja rijedak ili jedinstven primjerak određenog tipa ili stila;
- spomenik ima izrazito veliku vrijednost;
- spomenik ima veliki značaj za obnovu građanskog povjerenja i za implementaciju mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini;
- opasnost uzrokovana ljudskim djelovanjem ili djelovanjem prirode predstavlja prijetnju da spomenik izgubi svoja najznačajnija svojstva ili da u potpunosti nestane.

Redovit pregled općeg stanja očuvanosti nacionalnog spomenika i njegovih vrijednosti i značaja obavlja se u okviru monitoringa – praćenja provedbe odluka Povjerenstva i stanja u zaštićenom prostoru, a vrši se prema Obrascu za monitoring, odnosno monitoring izvješću. Dokumentacija nastala u procesu monitoringa predstavlja sastavni dio izvješća o monitoringu, propisanog internim spisima Povjerenstva.

Povjerenstvo posebice prati stanje nacionalnih spomenika upisanih na Listu svjetskog naslijeđa UNESCO-a (Stari most i Stari grad Mostar, Most Mehmed-paše Sokolovića u Višegradu, Stećci srednjovjekovni nadgrobnici – 28 nekropola iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Hrvatske) i Tentativnu listu svjetskog naslijeđa (Stolac, Počitelj, Blagaj, Jajce, Sarajevo i Jevrejsko groblje u Sarajevu).

Monitoring se sastoji od sljedećih aktivnosti:

- odlazak na teren;

- vršenje uviđaja sa snimanjem o stanju spomenika;
- izrada i popunjavanje kartona za monitoring i
- unos podataka u spomeničke dosjee i bazu podataka.

Izvješća o monitoringu se razmatraju kontinuirano. Na temelju monitoringa vršit će se izmjene i dopune Liste ugroženih spomenika.

U 2021. godini Povjerenstvo će vršiti monitoring spomenika i sukladno poduzetim mjerama pripremati zaključke o skidanju dobara sa Liste ugroženih spomenika, odnosno uvrštavanju novih dobara na Listu.

Kandidature za svjetsko naslijeđe

Povjerenstvo predlaže Državnom povjerenstvu za suradnju BiH sa UNESCO-om nacionalne spomenike za upis na Listu svjetskog naslijeđa, radi na kandidaturama za upis spomenika na Tentativnu listu i vodi poslove izrade Nominacijskog dosjea i Plana upravljanja.

U 2021. godini Povjerenstvo će, ukoliko mjerodavne institucije donesu takvu odluku, raditi na pripremi dokumentacije za izradu nominacijskih dokumenata za dobra sa Tentativne liste (Sarajevo, Počitelj...). S obzirom na to da se radi o kandidaturama koje se provode prema Operativnom vodiču za izradu nominacija UNESCO-a i zahtijevaju stručnost, potrebno je osigurati sredstva za tu namjenu u proračunu Povjerenstva i/ili iz UNESCO fondova.

Sudjelovanje predstavnika Povjerenstva u radu međunarodnih tijela i stručnih timova

U 2021. godini Povjerenstvo će nastaviti sa aktivnostima u radu međunarodnih tijela i stručnih timova i to:

- Ekspertni tim Odbora za svjetsku baštinu UNESCO (prof. dr. Amir Pašić);
- Tijelo za implementaciju Plana upravljanja za stečke (Mirzah Fočo i Mirela Mulalić Handan);
- Europska mreže o kulturnom naslijeđu (European Heritage Network – HEREIN) (nacionalni koordinator Tarik Jazvin).

Javnost rada

Povjerenstvo informira javnost o svojem radu, donesenim odlukama, zaključcima i stavovima, te drugim aktivnostima rabeći dostupne komunikacijske kanale i alate, organizaciju kulturnih događaja u cilju podizanja svijesti o značaju nacionalnih spomenika, objavljivanje informacija na zvaničnoj web-stranici, praćenje i analiza medijskog izvješćivanja, sve sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama.

Povjerenstvo je, kao državna institucija, sukladno reformi javne uprave u Bosni i Hercegovini, dužno uspostaviti sustav strateškog komuniciranja, kako bi se otklonili eventualni uzroci netransparentnosti u radu. S obzirom na to da je efikasna komunikacija osnovni uvjet za postizanje efikasnosti rada, neophodno je pripremiti Strategiju komunikacija i sudjelovanja u javnosti za razdoblje 2021. – 2023. godina i godišnje komunikacijske planove.

U 2021. godini Povjerenstvo će:

- redovito ažurirati web-stranicu, kontinuirano raditi na obogaćivanju sadržaja i podizanju atraktivnosti, uz provedbu anketa o zadovoljstvu korisnika i prikupljanje korisnih prijedloga za poboljšanje sadržaja web-stranice;
- održavati facebook-stranicu uz plan objava.

Suradnja sa institucijama u BiH

U cilju vršenja nadzora Povjerenstvo može uspostaviti suradnju sa mjerodavnim institucijama i tijelima za zaštitu nasljeđa na entitetskom ili nekoj drugoj razini, predstavnicima lokalne zajednice i drugim zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama.

Povjerenstvo, kroz svoj redovit rad, nastoji biti u kontaktu sa svim mjerodavnim institucijama za zaštitu nasljeđa, na svim razinama, kako bi na vrijeme bila upoznata sa planiranim intervencijama na nacionalnom spomeniku ili u njegovom zaštitnom pojasu, odnosno da bi na vrijeme, prije planiranja ili provedbe intervencije, upoznalo druge institucije, razine vlasti ili investitore o mjerama zaštite i mogućim dopuštenim intervencijama na nacionalnim spomenicima ili u njihovom zaštitnom pojasu. Suradnja institucija i svih razina vlasti se mora osigurati i redovito podržavati kako bi se očuvale vrijednosti nasljeđa te omogućio ispravan i održiv razvitak. Povjerenstvo, u nastojanju za navedenim, osigurava savjetodavnu pomoć svim zainteresiranim stranama, investitorima, lokalnoj zajednici i ostalim institucijama.

U 2021. godini Povjerenstvo će intenzivirati održavanje sastanaka sa svim institucijama i pojedincima.

Knjižnica i dokumentacijski centar

Knjižnica i dokumentacijski centar Povjerenstva (KDC) je specijalizirana knjižnica zadužena za prikupljanje, sistematiziranje, obradu (klasificiranje i katalogizaciju), čuvanje i davanje na rabljenje dokumentacije o nacionalnim spomenicima BiH. Centar je namijenjen prvenstveno suradnicima Povjerenstva, kao i vanjskim korisnicima, te posebice istraživačima u oblasti nasljeđa. Ustrojstvo Centra bazirano je na dva usko povezana dijela: knjižničnom i dokumentacijskom. Glavna aktivnost unutar dokumentacijskog dijela je prikupljanje, sortiranje i čuvanje dokumenata različitog tipa (papirni, multimedijalni, video i audiozapisi, projekti, kartografska građa, plakati, imovinsko-pravna dokumentacija i fotografije o dobrima koja su proglašena nacionalnim spomenicima ili o onima koji imaju povijesnu, kulturnu, arhitektonsku, arheološku, etnografsku ili neku drugu vrijednost). Ova objedinjena građa čini jedinstvenu zbirku "Spomenički dosje" u kojoj se čuva dokumentacija u papirnoj i digitalnoj formi o proglašenim nacionalnim spomenicima.

Knjižnični dio čini fond od 3000 jedinica knjižne građe iz oblasti arhitekture, umjetnosti, povijesti, menadžmenta u nasljeđu, povijesti umjetnosti, prirodnih znanosti, arheologije, etnologije i pravne zaštite u oblasti nasljeđa.

U fondu neknjižne građe, u papirnoj i digitalnoj formi, sakupljeno je oko 20.000 jedinica. Taj fond čine: fotodokumentacija, hemeroteka (novinski članci), projekti (tehnička dokumentacija), fond kartografske građe, grafička građa (poster, razglednice, afiše i dr.) i multimedija CD-teka.

U 2021. godini planirane su sljedeće aktivnosti:

- *kontinuirana kataloška i predmetna stručna obrada građe sukladno Međunarodnim standardima i IFLA-nim preporukama, kao i obrada svih fondova;*
- *digitalizacija građe – razvitak digitalnih zbirki;*
- *ažuriranje digitalnih kataloga za sve zbirke i vođenje evidencije u inventurnim knjigama KDC-a;*
- *prikupljanje i obrada tehničke i druge dokumentacije o nacionalnim spomenicima;*
- *kontinuirana nabavka literature (razmjena ili kupovina);*
- *priprema i izdavanje dokumentacije za vanjske korisnike sukladno Zakonu o autorskim pravima, Pravilima Povjerenstva i Pravilnikom o radu KDC-a;*

- međuknjižnična razmjena;
- prikupljanje dokumentacije u BiH i inozemstvu za potrebe proglašenja dobra nacionalnim spomenikom;
- priprema i izdavanje novih stručnih izdanja Povjerenstva;
- obilježavanje Međunarodnog UNESCO-ovog dana i noći knjige i autorskih prava;
- predmetno istraživanje dokumentacije na zahtjev;
- selekcija i opis dokumentacije u specijalnoj zbirci "Spomeničkog dosjea" i vođenje registra dokumentiranih nacionalnih spomenika;
- izrada bibliografija za proglašene nacionalne spomenika;
- pohranjivanje dokumentacije o proglašenim nacionalnim spomenicima;
- organizacija radionica za korisnike knjižnice u svezi sa metodologijom izrade bibliografija, ciljevima održivog razvitka – UN Agenda 2030,
- tiskanje kompletnih odluka sa obrazloženjem iz digitalne zbirke "Spomenički dosje" za 200 nacionalnih spomenika.
- izrada izvješća.

Projekat 1.2. Rehabilitacija nacionalnih spomenika

Projekat se realizira donacijama iz stranih i domaćih izvora. Realizacija ovog projekta doprinosi rehabilitaciji nacionalnih spomenika, njihovom integriranju u razvojne planove, kao i prepoznavanju značaja nasljeđa u BiH i potreba njegove zaštite kod međunarodne i domaće javnosti. Projekat se implementira sukladno ugovorima sklopljenim sa donatorima, Pravilnikom o aktivnostima Povjerenstva vezanim za međunarodnu suradnju i zakonskim propisima u BiH.

Preventivna konzervacija zbirki Zemaljskog muzeja BiH II. faza (2019. – 2022.)

Projektom će se osigurati nastavak radova za preventivnu konzervaciju zbirki uz izradu elaborata i projekata restauracije iz sredstava Specijalnog fonda američkog veleposlanika – Large grant.

U 2021. godini planiran je nastavak radova na izradi projekata stolarije i radova na objektima muzeja (vodovod i struja).

Poglavlje 5: Resursi i kapaciteti potrebni za postizanje ciljeva

5.1. Sastav Povjerenstva

Na temelju članka II. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i članka 5. Odluke o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", br. 1/02, 10/02, 42/16 i 50/17), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine donijelo je, na 19. sjednici održanoj 28. siječnja 2016. godine, Odluku o imenovanju članova Povjerenstva: prof. dr. Amira Pašića, Gorana Milojevića i Radoja Vidovića. Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 10/16.

Na temelju članka 5. stavak 4. Odluke Predsjedništva Bosne i Hercegovine o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika, sva tri člana Povjerenstva zasnovala su radni odnos u Povjerenstvu, počev od 1. srpnja 2017. godine.

Stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo obavlja Tajništvo, koje sačinjava stručno i kompetentno osoblje i to za: graditeljsko nasljeđe, arheološko nasljeđe, pokretno nasljeđe, pravne poslove (pravna zaštita nacionalnih spomenika i opći poslovi), financijske poslove, knjižnične poslove, poslove odnosa sa javnošću i tehničku koordinaciju.

Izvršni dužnosnik organizira i rukovodi radom Tajništva.

Prema važećem Pravilniku o unutarnjoj organizaciji Povjerenstva, koji je stupio na snagu 01. 02. 2017. godine, nakon pribavljanja suglasnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za izvršavanje poslova i zadataka iz mjerodavnosti Povjerenstva utvrđeno je 21 radno mjesto (36 izvršitelja), od čega su 3 radna mjesta imenovanih osoba (7 izvršitelja), 2 rukovodeća radna mjesta (2 izvršitelja), 11 djelatničkih radnih mjesta (21 izvršitelja) i 5 zaposleničkih radnih mjesta (6 izvršitelja).

U 2021. godini planirano je popunjavanje tri radna mjesta utvrđena Pravilnikom:

- stručni savjetnik za graditeljsko nasljeđe
- stručni savjetnik za povijest umjetnosti
- domaćica.

Potrebni kapaciteti:

Povjerenstvo, po potrebi, angažira stručnjake raznih profila na temelju ugovora o djelu, autorskog ugovora ili ugovora o privremenim i povremenim poslovima (islamska, hebrejska epigrafika, staroslavenski natpisi i tekstovi, kulturni zemljopis i pejzažni arhitekti, prirodne znanosti i dr.) za potrebe izrade odluka; suradnika za obavljanje poslova tehničkih snimanja objekata, vođenje web-stranice, rada na projektima i dr.

Zaposleni u Povjerenstvu uključeni su u program obuke državnih djelatnika koju organizira Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine u sklopu Projekta izgradnje kapaciteta državnih djelatnika na razini BiH. Pored toga, obuke provode Direkcija za europske integracije i Ministarstvo financija i trezora BiH u domenu primjene konkretnih metoda i procesnih tehnika.

Rad na zaštiti nasljeđa i primjena preporuka međunarodnih konvencija zahtijeva stalna usavršavanja i edukaciju, te je potrebno osigurati uvjete za usavršavanje zaposlenih stručnjaka i osposobljavanje novozaposlenih u edukacijama koje provode međunarodne stručne organizacije (ICCROM, UNESCO, ICOMOS).

U 2021. godini Povjerenstvo će nastaviti sa obukama zaposlenih u BiH i inozemstvu sukladno mogućnostima.

5.2. Prostorije i radni uvjeti

Od rujna 2015. godine sjedište Povjerenstva je u Sarajevu, Maršala Tita 9a, u Zgradi zajedničkih institucija Bosne i Hercegovine.

Na temelju članka 4. stavak (2) Poslovnika o radu, Povjerenstvo je donijelo Odluku o uspostavljanju ureda Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika u Banjoj Luci i Mostaru, broj 04.1-02.14-33/17-8 od 17. 07. 2017. godine.

Potrebni resursi:

U narednom razdoblju potrebno je osigurati dodatne urede za potrebe novog zapošljavanja, te za smještaj arhiva, ekonomata i proširenje kapaciteta KDC-a.

5.3. Oprema

Povjerenstvo ima dva servera, 34 računala i 11 prijenosnih računala. Sva računala su spojeni na domenu Vijeća ministara BiH (vm.gov.ba), odnosno nalaze se u sustavu e-vlade. Operativni sustav (Windows 10 Enterprise) na svim računalima je

licenciran. Antivirusna zaštita osigurana je preko e-vlade. Povjerenstvo posjeduje pisač, fotokopir-aparate i skenere.

Potrebno je nabaviti noviju računalnu opremu jer je prosječna starost trenutne opreme preko 5 godina i softver (AutoCAD, Photoshop, Adobe Acrobat Standard, CorelDRAW i sl.).

Povjerenstvo ima dva službena vozila: terensko vozilo Mahindra i putničko vozilo Škoda Octavia. Putničko vozilo je nabavljeno 2007. godine, prešlo je veliki broj kilometara i potrebna su značajna sredstva za održavanje i opravku, pa je u 2020. godini potrebno izvršiti prodaju toga vozila putem licitacije.

U 2021. godini Povjerenstvo planira nabavku 5 računala, 2 ručna GPS uređaja, licence za AutoCAD, Adobe Acrobat Standard i CorelDRAW.

5.4. Upravljanje i harmonizacija poslovanja

U cilju postizanja usuglašenosti poslovanja sa reformom javne uprave koja se provodi u BiH, Povjerenstvo vrši izmjene postojećih i donošenje novih internih spisa. Upravljački poslovi uključuju izradu strateških i planskih dokumenata, interne kontrole i procedure, organizaciju i koordinaciju poslovanja, izvješćivanja i dr.

Uredsko poslovanje obavlja se sukladno Uputstvu o načinu vršenja uredskog poslovanja u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/15) i Uputi o izmjenama i dopunama Upute o načinu vršenja uredskog poslovanja u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 7/16).

Arhiviranje se obavlja sukladno Zakonu o arhivskoj građi i Arhivu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 16/01), Pravilnikom o zaštiti i čuvanju arhivske građe u Arhivu Bosne i Hercegovine i registraturne građe u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/03) i Uputi o arhivskoj knjizi, čuvanju registraturne i arhivske građe i primopredaji arhivske građe između ministarstava, službi, institucija i drugih tijela Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Arhiva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 16/06).

Knjižnično poslovanje vodi se sukladno Zakonu o knjižničnoj djelatnosti ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", broj 37/95), Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH ("Sl. glasnik BiH", broj 7/02) i Zakonom o zaštiti osobnih podataka ("Službeni glasnik BiH", broj 49/06).

Financijsko poslovanje vodi se sukladno zakonskom okviru i smjernicama Ministarstva financija i trezora BiH i Ureda za reviziju.

U 2021. godini Povjerenstvo planira nastaviti sa aktivnostima na uredskom, arhivskom, knjižničnom i financijskom poslovanju.

5.5. Harmonizacija zaštite nasljeđa sa EU praksama

Od osnivanja Povjerenstvo se u svojem radu oslanjalo na međunarodne standarde u smislu zaštite i proglašenja dobara nacionalnim spomenicima. Proces donošenja odluka, dokumentiranja, mjera zaštite i terminologija počiva na preporukama međunarodnih konvencija, povelja i odluka (UNESCO, ICOMOS, ICCROM, ICOM, Vijeće Europe itd.)

Bosna i Hercegovina
Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika

Plan aktivnosti 2021.

Plan realizacija	Sij.	Velj.	Ožuj.	Trav.	Svib.	Lip.	Srp.	Kol.	Ruj.	List.	Stud.	Pros.
PROJEKAT 1.1. Zaštita nacionalnih spomenika												
1. Održavanje sjednica	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Priprema odluka	kontinuirano											
3. Praćenje implementacije odluka	kontinuirano											
4. Obilježavanje nacionalnih spomenika	kontinuirano											
5. Monitoring stanja spomenika	kontinuirano											
6. Kandidatura za svjetsko nasljeđe	kontinuirano sukladno aktivnostima vodećeg partnera (Ministarstvo civilnih poslova BiH)											
7. Sudjelovanje predstavnika Povjerenstva u radu međunarodnih tijela i stručnih timova	kontinuirano											
Kampanje				x	x						x	
Priprema kandidatura projekata		x			x				x			x
Program HEREIN		x							x			
Implementacija nominacije stećci	kontinuirano											
Izješćivanje o implem. Konvencije za svjetsko nasljeđe	kontinuirano											
8. Javnost rada Povjerenstva					x				x			
9. Podizanje svijesti o značaju nasljeđa	kontinuirano											
10. Suradnja sa mjerodavnim institucijama i pojedincima	kontinuirano											
11. Knjižnica i dokumentacijski centar	kontinuirano											
12. Prostorna baza podataka o spomenicima	kontinuirano											
13. Upravljanje i harmonizacija poslovanja	kontinuirano											
14. Harmonizacija zaštite nasljeđa sa međunarodnim praksama	kontinuirano											
15. Edukacija zaposlenih (ADS i DEI)	prema planu											
PROJEKAT 1.2. – Rehabilitacija nacionalnih spomenika												
1. Preventivna konzervacija zbirki Zemaljskog muzeja – faza II.	kontinuirano											

Nakon usvajanja proračuna Povjerenstvo će usvojiti Plan rada za 2021. godinu revidiran sukladno odobrenom proračunu.

Izvršni dužnosnik

Mirzah Fočo

Broj: 13-7.4-41/20-25
Sarajevo, 28. 08. 2020. godine